

BUDAPEST, XIV. KERÜLET, ÖV UTCA 5. (HRSZ. 39474/28)

Gyártócsarnok építése

Lelőhely-azonosító: 67381

Kulcsszavak: őskor, késő vaskor, kelta, település, szórvány

BUDAPEST, DISTRICT XIV, 5 ÖV STREET (PLOT NO. 39474/28)

Construction of a manufacturing hall

Site identifier: 67381

Keywords: Prehistory, Late Iron Age, Celtic Period, settlement, scattered finds

2019. december 5. és 2020. február 6. között pontalapozású gyártócsarnok építésével kapcsolatos gépi földmunkák régészeti megfigyelését végeztük, amely során késő vaskori telepnyom, illetve szórvány őskori edénytöredékek kerültek elő. Az előkészítő földmunka során 70x30 méteres felületen 50–70 cm mélységben (kb. 115 mBf szintig) leszedték a felső talajréteget. Ekkor még természetes talajrétegnek nem volt nyoma. A kialakított lavírsíkról indított fúrt cölöplyukak betonnal történt kiöntése után a tartópillér-kelyheknek 3,5x3,5 méteres és 2,30 méter mély gödröket ástak. A pillérek öt oszlopban (a rajzon római számmal, délkelet felől számozva I–V.) és tizenöt sorban (arab számok, északkelet felől számozva 1–15.) alkottak struktúrát. (1. kép)

A talajmechanikai fúrásokkal összhangban az oszlophelyeknek kiásott gödrök nagy részében modern, törmelékes, néhol hulladékkal kevert feltöltés látszott. A geotechnikai fúrások szerint a leendő épület közepén (kb. III/8 pillér) a feltöltés 3,5 méter vastag, valamivel a talajvíz szintje alatt fedi a természetes feltalajt (112,80 mBf). Az utcafronti épületszélen (I/15 pillér) 3,4 méter vastag (112,85 mBf) volt. A terület egy részén a Mélyépítő Vállalatnak volt ipartelepe, amelynek felszámolása

Between December 5, 2019, and February 6, 2020, archaeological monitoring was carried out during machine earthworks related to the construction of a manufacturing hall with point foundations. During the work, traces of a Late Iron Age settlement and stray prehistoric pottery fragments were found. The preparatory earthworks involved stripping the topsoil layer over a 70 x 30-meter area down to a depth of 50–70 cm (approximately to 115 a.B.S.I.). At that point, there was no trace of natural soil layer. After the drilled pile holes were poured with concrete from the leveled surface, pits 3.5 x 3.5 meters in area and 2.3 meters deep were dug for the supporting pillar sockets. The pillars formed a structure in five columns (marked with Roman numerals on the plan, numbered I–V from southeast) and fifteen rows (marked with Arabic numerals, numbered 1–15 from northeast). (Fig. 1)

In agreement with soil mechanical borings, most of the pits dug for the pillar sites contained modern debris-filled or waste-mixed fill. According to geotechnical borings, in the center of the planned building (approximately at pillar III/8), the fill was 3.5 meters thick, slightly below the groundwater level, covering the natural soil (112.80 a.B.S.I.). At the street-facing edge of the building

* above Baltic Sea level

1. kép: Az épület pilléralapozásának rendszere az előkerült objektum helyével (Rajz: Gyenes Gábor)

Fig. 1. The system of the building's pillar foundations with the location of the unearthed feature (Prepared by Gábor Gyenes Gábor)

után vagy közben kerülhetett ide a változó vastagságú szemetes, sittes feltöltés.

A pillérek kiásása során az Öv utca felőli zónában, a 4–15. pillérsorokban nem is látszott más, csak ez a modern feltöltés. Mint kiderült, az eredeti, fedett felszín hirtelen emelkedni kezdett a Körvasút felé eső zónában. A 4. pillérsornál a feketés-szürkésbarna iszapos homok már 20–30 cm vastagon észlelhető volt. A terep az 1. sorban szintén emelkedett, keleti irányban. Az I/1 pillér helyén a modern feltöltés láthatóan vékonyabb, az iszapos homokrég teteje humuszosabb jellegű volt, és vastagon látszott az altalaj. Ahol mérhető volt, ott a modern feltöltés a humuszos-iszapos homok feltalajra volt felhordva, bolygatás nem látszott.

A természetes, kavicsszórványos feketésbarna iszapos homok egy része a Rákospatak által lerakott hordalék, az építési terület túlnyomó része az egykori öntésterületre esett. Az iszapos homok szintje a patak felé 114,75 mBf szinttől kb. 113 mBf-ig volt követhető. Az iszapos homokban kevés égett agyagmorzsa (I/2 pillér), és néhány őskori edénytöredék került elő a tisztításkor (I/2, II/1, III/1 pillérek). Mivel az altalaj vonala a feltöltődés előtti terepvonalat jobban kiadja, a 2. rajzon az szintvonalasan lett kiszerkesztve.

A II/1 pillérben az altalajba vágó régészeti korú (kelta) beásás jelent meg az északkeleti és az északnyugati metszetfalban (2. kép). A pillér munkagödrébe kissé benyúló objektum/ok munkaterületből kinyúló, kb. 30 centiméteres részére sikerült oldalról rábontani. További bontás statikai okokból nem volt lehetséges.

Az objektumok formája nem volt felismerhető. Az északnyugati metszetbe eső része (a rajzon 2. objektum) 1 méter mélyen lemélyült, míg a gödör többi része (1. objektum) csupán 40 centiméterre vágott az altalajba. (3. kép) Valószínűleg egymásra ázott gödrök metszete látszott; az 1. objektum későbbi.

Az 1. objektum 1,20 méter hosszan látszott a metszetben. Az altalajba vágó része fölött a sötétszürke, természetes talajréteg érintetlenül futott át. A gödör keleti, altalajba vágó oldalfala bemosódott. A gödör alján, illetve az oldalfal indításánál világosszürke, kemény, cementálódott kéreg látszott. A gödörfenék fölötti 15–25 cm vastag sárgásszürke hamuval kevert agyagos, illetve szürkésbarna betöltődésben volt jellemző a leletanyag: malomkő-töredék, kerámia, kevés állatcsont; a betöltés felső részében inkább csak néhány patics- vagy szén-szemcse. A betöltődés felső 10 centiméteres rétegében sötétbarna humuszos bemosódás volt megfigyelhető. (4. kép)

A 2. objektum metszete oszlophelyre hasonlított: szélessége 25 cm volt, az altalajba 1 méter mélyen vágott be, rábontáskor pár centiméter után kikopott. Vi-

(pillar I/15), the fill was 3.4 meters thick (112.85 a.B.S.I.). Part of the area had been an industrial site of the Civil Engineering Company (Mélyépítő Vállalat), and after its closure or during it, varying thicknesses of trash and rubble fill were deposited here.

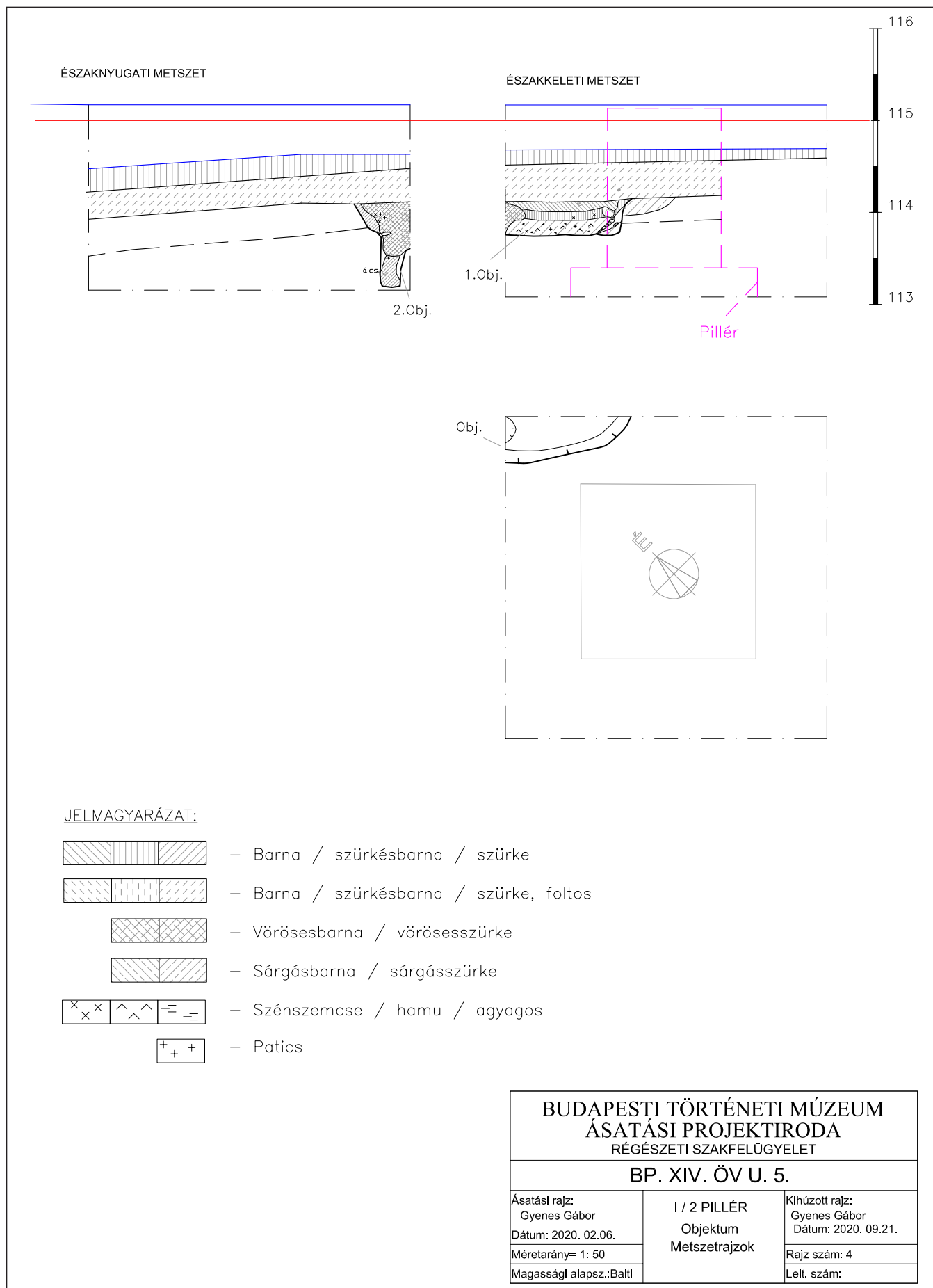
During the excavation of the pillar pits, in the zone facing Öv Street, specifically in pillar rows 4 to 15, only modern fill was visible. It turned out that the original, covered surface suddenly began to rise in the zone towards the Körvasút (Railway Ring). At the 4th pillar row, the blackish-grayish-brown silty sand was already detectable in a 20–30 cm thick layer. The terrain also rose at the 1st row, towards the east. At the location of pillar I/1, the modern fill was noticeably thinner, the top of the silty sand layer had a more humus-like character, and the subsoil was clearly visible in a thick band. Where measurable, the modern fill was deposited on the humus-rich silty sand soil, with no visible disturbance.

Part of the natural, gravel-scattered blackish-brown silty sand was sediment deposited by the Rákospatak, as the majority of the construction site fell within the former floodplain area. The level of the silty sand was traceable from approximately 114.75 a.B.S.I. near the creek down to about 113 a.B.S.I.. Within the silty sand, a few fragments of burnt clay (at pillar I/2) and some prehistoric pottery shards were found during cleaning (pillars I/2, II/1, III/1). Since the subsoil line better reveals the pre-fill surface contour, it was drawn as a contour line on the 2nd figure.

At pillar II/1, an archaeological pit (Celtic period) cutting into the subsoil appeared in the northeast and northwest section faces (Fig. 2). From the working pit of the pillar, about a 30-centimeter-long part of the feature(s) protruding from the excavation area was successfully exposed from the side. Further excavation was not possible due to structural safety reasons.

The shape of the features was not recognizable. The part cutting into the northwest section (marked as feature 2 on the drawing) extended to a depth of 1 meter, while the rest of the pit (feature 1) cut only 40 centimeters into the subsoil (Fig. 3). Most likely, the intersection of two superimposed pits was visible; feature 1 is the later one.

Feature 1 was visible for 1.20 meters in the section. Above the part cutting into the subsoil, the dark gray natural soil layer ran undisturbed. The eastern, subsoil-cutting sidewall of the pit was eroded. At the bottom of the pit and at the base of the sidewall, a light gray, hard, cemented crust was visible. In the 15–25 cm thick yellowish-gray ash-mixed clayey and grayish-brown fill above the pit floor, the characteristic finds included millstone fragments, pottery, and a few animal bones; in the

2. kép: Az előkerült objektumok felszín- és metszetrajza (Rajz: Gyenes Gábor)

Fig. 2. Plan and section drawings of the unearthed features (Prepared by Gábor Gyenes)

3. kép: A II/1. pillér északi sarka (Fotó: Gyenes Gábor)
Fig. 3. The northern corner of pillar II/1 (Photo by Gábor Gyenes)

4. kép: A II/1. pillér metszetszfala (Fotó: Gyenes Gábor)
Fig. 4. Section wall of pillar II/1 (Photo by Gábor Gyenes)

lágos- és vörösszürke betöltődésében állatcsont és szén szemcse jelentkezett. Felső, vörösszürke betöltési rétegében látszott az 1. objektum kontúrja.

A beásások egy eddig ismeretlen lelőhely részét képezték, az öntésterület felé süllyedő területen egy település szélét jelezheték. Az építkezés közvetlen környékén lelőhely eddig nem volt ismeretes, bár a régészeti jelenségek megjelenése topográfiai szempontból teljesen indokolt.

Az építési terület a 67381. lelőhely poligon határán fekszik, ettől északkeleti irányban vannak ismert lelőhelyek. A kisebb, egy-két telket fedő poligonok (15149, 15142) a XVI. kerület Rózsa utcában, a patakmeder vonalával kb. párhuzamosan találhatóak. A topográfiai adatgyűjtés közben a Rákosi út felé, a Rózsa utca 66. házszám alatt szintén szarmata, és őskori kerámia került elő. A lelőhelyek helyzete korábban is mutatta, hogy a 67381. északnyugati szélén túl még jócskán akadnak régészeti telepnyomok, amit azt az újabb megfigyelések is bizonyítottak.

RÉSZTVEVŐK: Gyenes Gábor régésztechnikus

Gyenes Gábor

upper part of the fill, only a few daub or charcoal particles appeared. A dark brown humic infiltration was observed in the upper 10-centimeter layer of the fill (*Fig. 4*).

The section of Feature 2 resembled a posthole: it was 25 cm wide and cut 1 meter deep into the subsoil, but it wore away after a few centimeters during excavation. Its light and reddish-gray fill contained animal bones and charcoal particles. In its upper reddish-gray fill layer, the contour of Feature 1 was visible.

These pits formed part of a previously unknown site and may have indicated the edge of a settlement on the area sloping toward the floodplain. No site had previously been known in the immediate vicinity of the construction, although the presence of archaeological features is fully justified from a topographical perspective.

The construction site lies on the boundary of site polygon 67381, with known archaeological sites located to the northeast of this area. Smaller polygons covering one or two plots (Site ID 15149, 15142) are situated in District XVI along Rózsa Street, roughly parallel to the stream bed. During topographical data collection near Rákosi Road, at house number 66 on Rózsa Street, Sarmatian and prehistoric pottery fragments were also discovered. The distribution of these sites previously indicated that beyond the northwest edge of polygon 67381, numerous archaeological settlement traces exist, a fact confirmed by recent observations.

CONTRIBUTORS: Gyenes Gábor (archaeological field technician)

Gábor Gyenes